

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Sdružená uměnovědná studia

Andrea Vagnerová (438783)

US_42 Úvod do uměnovědných studií

Téma: Umělecká kritika

Semestrální práce – Esej

Vyučující: Mgr. David Balarin

V Brně 3. 12. 2014

Slovníkové heslo: Kritika je intelektuální aktivita, schopnost o něčem usuzovat a následně formulovat soudy a zejména zdůvodněná a motivovaná hodnocení.

Co Nejpregnantněji tento dvojdomý charakter kritiky vyjádřil František Václav Krejčí ve své stati o kritice z r. 1895, kde píše: „*Kritika je nejen vědou o umění, ale i uměním přemýšletí, usuzovati a psáti o umění.*“

Každý kritik může nahlížet na umělecké dílo jiným způsobem. Ve své práci se budu snažit rozebrat kritiku Filipa Šenka s názvem *Výstava ve Vídni bodá do očí a divák se ptá, zda je blázen a povrchově se seznámit se samotným kritikem. Nejprve ve své práci vytyčím body, které se budu snažit již na konkrétním příkladu najít a rozebrat.*

Otakar Fischer napsal knihu *Slovo o kritice*. I když je tato téměř sedmdesát let stará, najdeme v ní velmi trefné hlavní myšlenky, které nám pomohou rozebrat kritiku Filipa Šaldy. Fischer přidal kritikům i kritizování samotnému velký význam a to umělecky i společensky. Zdůrazňuje, že pravým cílem kritiky je mít zájem o kritizované dílo, kterého se kritik musí zúčastnit. Na konkrétním příkladu budu hledat a rozebírat autonomie z této knihy.

1. dobro – krásno. Kritika se rozestupuje mezi etikou a estetikou. V praxi se tyto kritéria směšují, ale můžeme pozorovat převahu buď jednoho, nebo druhého kritéria.
2. Jedinec – společnost. Kritik se může řídit strohým individualismem. Jedince vyzvedává nad lidský průměr a vysunuje ze společnosti vrstevníků. Sociologická kritika pojímá uměleckou skladbu za výsledek činitelů společenských a dokazující, že i génius zdánlivě samorostý je utvářen svou dobou, svou třídou, svým prostředím.
3. Duše – výraz. Buď se upozorňuje na jejich diskrepanci, nebo se oprostí od duševního zkoumání, jež označuje za zbytečné a nediskrétní a soustřeďuje se jen na vytvořené dílo.
4. Historie - aktuálnost. Jsou kritici, kteří analogiemi ze soudobého života dovedou vrhnouti překvapivé světlo na jevy odlehlé a minulé. Jsou kritici (u nás Arne Novák), kteří žádají, aby soud současnosti byl ověřen podrobnou znalostí stupňů předchozích.
5. Domov - svět. Kritika jednoho uzpůsobení bdí nad souvislostí úkazů autochtonních, kritika druhá „otvírá okna“ a nabádá k „dohánění Evropy“. Poslední bod však v rozboru umělecké kritiky nebude zahrnut. Kritika se týká Amerického autora, tudíž kritik se tímto bodem nezabývá.

Jak ale můžeme zhodnotit, zda-li rozebíranou kritiku psal dobrý kritik? Podle F.X Šaldy je důležité osobní přesvědčení, statečnost duše, odvaha, avšak za nejdůležitější považuje vzdělání. Na tomto názoru se shodují s Otakarem Fisherem, který ve své knize apeluje nejen na vzdělání, nýbrž i na skutečnost, že správný kritik by sám měl být umělcem. Václav Černý zase ve své knize *Co je kritika, co není a k čemu je na světě* samotného kritika zpodobňuje s hercem mimem. Tudíž by se měl sít se záměrem umělce. Pokud předem umělcovo zanícení odmítá, kritika nemůže být dobrá, ale naopak směšná.

Podle F.X Šaldy kritik Filip Šenk rozhodně splňuje své osobní přesvědčení a statečnost duše u svého příspěvku pro Lidové noviny.

Sarkasmem nešetří již v prvním odstavci, kdy popisuje pouze jeden ze dvou zajímavých bodů z celé výstavy.

Dále čtenáře seznamuje s autorovou historií, která mu jistě není neznámá. Šalda vystudoval dějiny umění a filozofii na Masarykově univerzitě. Nyní se věnuje především teorii a dějinám architektury

a spolupracuje s Harvard Summer Program in Prague. O odborném vzdělání tudíž není pochyb. Avšak zůstává pouze u teoretické stránky, v čem by podle Václava Černého nesplňoval jeho normy dobrého kritika.

Pokud tedy budeme kritiku rozebírat podle bodů Otakara Fischera, v Šaldově příspěvku zcela převažuje estetická stránka. Z celého článku lze lehce vyvodit, že na zářivkách neshledává nic dobrého. To, že dává větší přednost kráse můžeme však v článku lehce najít: „jeho instalace nabízí smyslový požitek, protože některé světelné variace a efekty jsou i pozoruhodné a krásné.“

Nedá se říct, že by kritik autora výstavy vyzdvihoval nad lidský průměr. Zcela jistě ho ale vyčleňuje ve společnosti: „Minimalisté se snažili omezit, případně zcela vyloučit spojitost s čímkoli jiným než samotným dílem. Lapidárně řečeno se snaží zbavit se obsahu díla. Symbolismus je nechtěný, ale v případě Flavina to neplatí tak samozřejmě, a už vůbec ne úplně.“

Šalda se nám snaží vysvětlit, že v případě této výstavy ze divák nemůže soustředit na dílo samo, ale na svou duši které mu během výstavy neustále pokládá otázky: „Divák stojící před takovým dílem se má soustředit jen na dílo samo. V případě setkání s Flavinovými instalacemi se lze posouvat ve vztahu k nim od „svítí mi to nepříjemně ostře do očí“ až po „historie a význam světla v dějinách umění“.“

Kritik se nezabývá jen dílem současným, ale seznamuje diváky s autorovou historií, připomíná jeho minulou tvorbu a začleňuje ho mezi jiné umělce. Jeho kritika je dobře podložena odbornými znalostmi.

Použitá literatura:

SOURIAU, Étienne, Leslie VAN DUZER a Dagmar ČERNOUŠKOVÁ. *Encyklopedie estetiky: Morava a Slezsko*. 1.vyd. Editor Jan Sedlák. Praha: Victoria Publishing, 1994, 939 s. ISBN 80-856-0518-X.

FISCHER, Otakar. *Slovo o kritice* Praha 1947

ČERNÝ, Václav *Co je kritika co není a k čemu je na světě* 1. vyd. Brno 1968

HÁJEK, Jiří *Teorie umělecké kultury* 1.vyd Státní pedagogické nakladatelství 1986

Internetové zdroje:

<http://www.ex-centric.eu/cs/o-nas/realizacni-tym>

http://www.lidovky.cz/vystava-ve-vidni-boda-do-oci-a-divak-se-pta-zda-je-blazen-plq-/kultura.aspx?c=A121221_161044_ln_kultura_bt